

Maksuseaduse analüüs säästliku metsanduse arendamiseks

Maksualaste muudatusettepanekute rakendamise mõju

15. august 2003
T A L L I N N

Sisukord

Sissejuhatus	3
Metoodika	5
Esimene muudatusettepanek	6
Metsauuendus- ja hooldustööde mahud ja kulud	6
Raietööd legaalselt pakkujalt	9
Teine muudatusettepanek	11
Põliste metsaomanike metsade järjepidev majandamine	11
Tulumaks omandireformi käigus tagastatud maa esmakordsest müügist	12
Põliste metsaomanike tulumaksuvabastus omandilt	13
Kolmas muudatusettepanek	15
Neljas muudatusettepanek	16
Metsamaa maksustamise võrdsustamine	16
Põllumaade metsastamine	17
Metsauuenduse maamaksu vabastus	17
Viies muudatusettepanek	19
Kokkuvõte	21
Kasutatud kirjanduse loetelu	23
Lisad	24
Diagramm	25
Valemid	26
Arvamus	35

Sissejuhatus

Seoses omandivormi muutusega riigiomandist eraomandisse on toimunud metsakasutuse järsk intensiivistumine. Samas on aastaid olnud praktiliselt olematu või väga väikesemahuline metsauendus erametsades. Näitena võib tuua erametsa metsauendustööde võrdluse riigimetsaga, kus viimase kuue aasta (1997-2002) keskmisena on uuendatud 87% uuendusraiate pindalast. Samas on aastate 1997 – 2001 keskmisena sama protsent erametsamaal vaid 4,2.

Probleemi on põhjalikult analüüsitud IMG Konsultant AS poolt koostatud uurimisprojekti “Metsandust puudutava maksusüsteemi analüüs ja korrastamine.” Uurimistöö konstateerib, et maksusüsteemi primaarseks eesmärgiks ei ole kindlasti majanduslike otsuste suunamine. Maksud peavad olema kehtestatud selliselt, et need ei sunniks tegema kindlaid majanduslikke otsuseid. Samas on maksusüsteemil oluline mõju metsaga seotud majanduslike otsuste tegemisel ja selle abil on (loodetavasti) võimalik panna metsaomanikku hetkekasu asemel nägema metsas taastoodetavat pikaajalist ressursi. Selleks on uurimistöös tehtud ettepanekud maksusüsteemi muutmiseks. Muudatuste eesmärgiks on pakkuda lahendusi, mis ei takistaks, vaid suunaks metsaomanikke tegema otsuseid, mis järgiksid kõige enam Eesti metsade säästva arengu standardit ja Eesti metsanduse arengukava aastani 2010.

Vaadeldud on järgnevaid ettepanekuid:

1. Tulumaksuseaduse muudatusettepanek: “Füüsiline isik võib talle kuuluvalt kinnisasjalt võõrandatava metsamaterjali või kasvava metsa raieõiguse müügihinnast maha arvata samal maksustamisperioodil tehtud või varasemast maksustamisperioodist edasi kantud mahaarvamata dokumentaalselt tõendatud metsa uuendamise, hooldamise ja raiekulud. Uuendamise ja hooldamise kulude mahaarvamise piirmäär on 10000 krooni uuendatud ha hooldatud metsamaa hektari kohta.”
2. Tulumaksuseaduse muudatusettepanekud:
 - 2.1. Tulumaksuseaduse alternatiivsed muudatusettepanekud:
 - 2.1.1. “Tulumaksuga ei ole maksustatav ... tulu maksumaksjale kuuluvalt omandireformi käigus tagastatud maalt metsamaterjali või kasvava metsa raieõiguse võõrandamisest maksustamisperioodil kuni 1000 krooni metsamaa hektari kohta.”
 - 2.1.2. “Tulumaksuga ei ole maksustatav ... tulu maksumaksjale kuuluvalt omandireformi käigus tagastatud maalt metsamaterjali või kasvava metsa raieõiguse võõrandamisest maksustamisperioodil kuni 45000 krooni ulatuses.”

2.2. Tühistada tulumaksuseaduse § 15 lg 4 p 5 säte, mis vabastab tulumaksust omandireformi käigus tagastatud maa esmakordsel võõrandamisel saadud kasu tulumaksust.

3. Tulumaksuseaduse muudatusettepanek:

“Metsamajandusega tegelev maksumaksja võib maksustamisperioodi ettevõtlustulu ületava metsa uuendamise kulude summa maha arvata kuni 30 järgneva maksustamisperioodi ettevõtlustulust.”

4. Maamaksuseaduse muudatusettepanekud:

4.1. “ Haritavalt maalt ja looduslikult rohumaalt ning metsamaalt makstakse maamaksu võrdses suuruses”;

4.2. “ Rajatud metsakultuuriga maalt ei maksta maamaksu esimese 25 aasta jooksul.”

5. Maamaksuseaduse muudatusettepanek:

“Kohalik omavalitsus ei või suurendada maksumäära üle 10 protsendi võrreldes eelarveaastal kehtinud maksumääraga.”

Käesoleva projekti eesmärgiks on hinnata IMG Konsultant AS poolt tehtud maksualaste muudatusettepanekute rakendamise mõju eelkõige riigieelarvele. Eeldame, et ettepanekud on tehtud piisavalt mõjusatena, et need muudaksid erametsaomanike käitumist

Meetoodika

Maksualaste muudatusettepanekute rakendamise mõju analüüsimiseks ja simulatsioonide läbiviimiseks modelleeriti metsamajanduslikke töid ja muudatusettepanekuid sisaldavatest komponentidest mudel (vt lisa 1). Modelleerimisel kasutati tarkvara Powersim Studio Standard 2001 vahendeid. Mudeli komponendid seoti omavahel relatsioonidega. Komponentide väärtused, mis muutuvad ajas, kirjeldati vastavate funktsioonidega ning sellega tagati mudeli dünaamilisus. Simulatsiooniperiood oli 25 aastat ja intervall 1 aasta.

Modelleerimisel käsitleti vaid IMG Konsultant AS poolt tehtud maksualaseid muudatusettepanekuid. Ei vaadeldud täna ringlevaid seaduseelnõusid tulumaksuseaduse ja sotsiaalmaksuseaduse muutmiseks, sest need lähtuvad maksustatava tulu käsitlemisel teistest eeldustest kui IMG Konsultant AS poolt tehtud muudatusettepanekud.

Mudelis kasutatud andmed metsaressursi kohta hangiti aastaraamatutest METS 2000 ja METS 2001, Maa-ameti koduleheküljelt, päringuna Eesti Metsakorralduskeskuselt ja Metsakaiste- ja Metsauuenduskeskuselt. Metsamajanduslike tööde mahtud osas on kasutatud aastaraamatute METS 2000 ja METS 2001 andmeid ja RMK aruandlust. Prognoosid erametsa uuendusraiemahtude kohta on saadud tööst “Optimaalne raiemaht aastateks 2001-2010 ja 2011-2040”.

Erametsaomandi jagunemise ja kasutamise, erametsaomanike hinnangute ja hoiakute kohta kasutati Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskuse poolt 2001.a. septembri- ja oktoobrikuu jooksul läbiviidud küsitlust “Metsandusliku nõuande vajadus”. Küsitlus haaras enam kui 1300-t erametsaomanikku ja kattis oma mahu ja küsitlusvaldkondadega käesoleva töö vajadused. Raiete ja metsauuenduse läbiviijate kohta kasutati Eesti Metsatööstusliidu poolt 2003. aasta Maamessi külastajate hulgas läbiviidud “Hoiakute uuringut”.

Metsamaade müügitehingute kohta kasutati Maa-ameti kinnisvara haldamise büroo analüüsi “Eesti kinnisvaraturg 2001. aastal.” Informatsiooni hangiti ka Eesti Metsakorralduskeskuselt, Maa-ametilt ja eksperthinnaguna sihtasutuselt Erametsakeskus.

Põllumajanduslike maade metsastamise mahu ja tempode osas on lähtutud eelkõige Põllumajandusministeeriumi Maaelu arengukavast aastateks 2004-2006. Võrdlusandmetena on kasutatud Eesti metsanduse arengukava 2001-2010 ja Eesti Metsakorralduskeskuselt saadud informatsiooni.

Projekt on ülesehitatud muudatusettepanekute viisi, kus iga ettepanekut on käsitletud eraldi ja lõpptulemusena koostatud mudel (Lisa 1 ja 2). Töös on antud:

1. mudeli kirjeldus;
2. ülevaate mudelis kasutatud andmetest, prognoosidest ja eksperthinnangutest;
3. maksualaste õigusaktide muudatuste mõju riigieelarvele, simulatsiooni tulemused;
4. hinnang muudatuste administreerimise võimalikkusele.

Esimene muudatusettepanek

Esimene muudatusettepanek: Füüsiline isik võib talle kuuluvalt kinnisasjalt võõrandatava metsamaterjali või kasvava metsa raieõiguse müügihinnast maha arvata samal maksustamisperioodil tehtud või varasemast maksustamisperioodist edasi kantud mahaarvamata dokumentaalselt tõendatud metsa uuendamise, hooldamise ja raiekulud. Uuendamise ja hooldamise kulude mahaarvamise piirmäär on 10000 krooni uuendatud ja hooldatud metsamaa hektari kohta puudutab metsaomanikke, kes pole füüsilisest isikust ettevõtjad.

Ettepaneku eesmärk on motiveerida füüsilisest isikust metsaomanikke:

1. Tegema metsauuendus- ja hooldustöid;
2. Tellima raietöid legaalselt teenusepakkujalt vähendades sellega ümbrikupalkade osakaalu.

Muudatusettepanek on ebaselgelt sõnastatud ja pakutud lahendus käsitleb tegelikult vaid esimest eesmärki, sest esialgu loetletud metsauuendamise, hooldamise ja raiekulud taanduvad järgmises lauses vaid uuendamise ja hooldamise kuludeks. Käesolevas töös on vaadeldud ka füüsilisest isikust metsaomaniku raiekulude mahaarvamise võimalust.

Metsauuendus- ja hooldustööde mahud ja kulud

Metsauuendus- ja hooldustöödena on teises muudatusettepanekus käsitletud alljärgnevat:

1. metsauuendus;
2. metsakultuuride hooldamine;
3. noorendike hooldamine e valgustusraie;
4. sanitaarraie.

Riigile mittekuuluvates metsades on uuenemata alade kohta suhteliselt vähe andmeid. Metsateatise kajastavad küll omanike kavatsusi, kuid mitte metsas tehtut. SMI 2000 andmeil on teiste valdajate metsades (riigile mittekuuluvad) 32,4 t.ha metsamaid, kus uuendus puudub ja 23,5 t.ha puuduliku uuendusega metsamaid. Samas on viie aasta jooksul (1997-2001) kokku uuendatud vaid veidi üle 3 tuhande hektari.

Ka 2001. aastal Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskuse poolt korraldatud erametsaomanike küsitlus näitas, et metsauuendustöid on teinud vaid 18% metsaomanikest. Pindalaliselt moodustavad uuendatud alad vaid 4,26% sama

ajavahemiku uuendusraiate pinnast. Võrdluseks on ajavahemikul 1997 kuni 2002 riigimetsamaal sama protsent 87.

Mudeli koostamisel kasutatud metsamajanduslike tööde mahtude kohta on andmed esitatud tabelis 2. Enamik andmeid on arvutuslikud. Aastaraamatu Mets 2000 ja Mets 2001 ning Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskusest saadud andmetest kogu Eesti metsanduse kohta on lahutatud vastavad riigimetsa andmed. Viimased on saadud RMK majandustegevuse aruannetest. Mudeli rakenduses on uuendusraie ja metsauuenduse mahu juures kasutatud prognoosi “Optimaalne raiemaht aastateks 2001-2010 ja 2011-2040” andmeid, sest nende tööde mahtude osas on vastukäivaid andmeid. Selle näiteks esitame tabelis 1 uuendusraie mahu tuhandetes tihumetrites aastatel 1999 ja 2000.

Tabel 1 **Uuendusraie maht 1999 - 2000 metsamaal erinevate infoallikate alusel**

Informatsiooni allikas	Ühik	1999	2000
Aastaraamat Mets 2001	tuh.tm	4449	4462
Statistikaameti väljaanne “Keskkond arvudes 2001”	tuh.tm	7156	8831

Uuendusraiate mahu kasv on olnud hüppeline ja lähenenud pidevalt prognoosile, mis “Optimaalne raiemaht aastateks 2001-2010 ja 2011-2040” andmetel on erametsas aastateks 2001 kuni 2010 7305 tuh.tm ja aastateks 2011-2020 5315 tuh.tm.

Sanitaarraie osas on lähtunud aastate 1997-2002 keskmisest, sest sanitaarraie maht on olnud suhteliselt ühtlane. Metsauuenduse ulatuse juures on arvestatud, et maksumuudatuse positiivne mõju ei hakka toimima kohe ja on simuleeritud uuenduse mahu kasv 10%-lt kuni 99% -ni.

Tabel 2 **Metsamajanduslikud tööd erametsamaal aastatel 1997 - 2002**

Metsamajanduslikud tööd	Ühik	1997	1998	1999	2000	2001	2002**	2001*	Kokku	Keskmine
Uuendusraie	ha	7782	10146	15096	17677	21897	23756	23530	96354	16059
Uuendusraie	t.tm	1554	1943	2623	2621	3355	3173	7305	15269	2545
Uuendatud pind	ha	72	93	71	46	2816	x	x	3098	620
Harvendusraie	t.tm	483	729	855	781	828	724	x	4400	733
Sanitaarraie	t.tm	312	336	269	248	345	319	x	1829	305
Sanitaarraie	ha	22723	23166	18666	18829	24146	24276	x	131806	21968

*Optimaalne raiemaht aastateks 2001-2010 ja 2011-2040

** Metsakaitse- ja metsauuenduskeskuse andmed

Metsauuenduskulude arvutamisel on erinevate uuendamiskiiside kasutamise proportsioonide hindamisel lähtunud RMK viie aasta andmetest, mis on esitatud tabelis 3.

Tabel 3 **Metsauuenduse jagunemine metsauuendusviiside järgi RMK-s**

Metsauuendus viis	Ühik	1996	1997	1998	1999	2000	Kokku	%
LUK	ha	993	1036	1219	1558	1937	6743	21,9
Külv	ha	1369	1356	1366	1297	1274	6662	21,7
Istutus	ha	2928	3330	3373	3778	3881	17290	56,4
							Kokku.	100

Metsauuendusest uue metsapõlvkonnani jõudmine on pikaajalise protsess, kus rajatud kultuur vajab hooldamist ja ka valgustusraiet (noorendike hooldamine). Kuna erametsa kohta on kultuuride hooldamise ja valgustusraie andmete maht väga väike, siis on nii metsakultuuride hooldamise kui ka valgustusraie mahu hindamiseks kasutatud RMK andmeid ajavahemikus 1997 – 2002. Andmed on esitatud tabelis 4. Kui metsakultuuride hooldamise osakaal on leitud rajatud metsauuenduse pinnast lähtudes, siis noorendike hooldamisel on lähtutud uuendusraiate pinnast, sest kvaliteetsete ja tootlike metsade saamiseks vajab hooldamist ka looduslik uuendus.

Tabel 4 Metsamajanduslike tööde mahud RMK-s aastatel 1997 - 2002

Metsamajanduslik töö	Ühik	1997	1998	1999	2000	2001	2002	Kokku:
Uuendusraiate pind	ha	7107	6988	7505	7905	7719	8168	45392
Metsauuenduse pind	ha	5737	5962	6631	7172	6984	7009	39495
Uuenduse osakaal uuendusraiate pinnast	%	80,7	85,3	88,3	90,7	90,4	85,8	87,0
Metsakultuuride hooldamine	ha	8371	8481	9346	10014	9504	10149	55865
Hooldamise osakaal uuendatud alast	%	145,9	142,3	140,9	139,6	136,1	144,8	141,4
Valgustusraie	ha	6792	7547	8126	8560	9035	9715	49775
Valgustusraie osakaal uuendusraiate pinnast	%	95,5	108,0	108,2	108,2	117,0	118,9	109,6

Eesti Metsatööstusliidu poolt Tartus 2003 Maamessi külastajate hulgas läbiviidud küsitlus näitas, et valdavalt on raiete läbiviijaks metsaomanikud ise – 70% vastanutest. Sellest tulenevalt puuduvad meil erametsaomanike poolsed kuluarvestusel põhinevad metsamajanduslike tööde ühikuhinnad ja mudelis on kasutatud 2002. aasta RMK vastavaid hindu, mis esitatud tabelis 5.

Tabel 5 Metsamajanduslike tööde ühikuhinnad RMK-s 2002. a

Jrk.nr.	Metsamajanduslik töö	Ühik	Ühikuhind kroonides	Töötasu kr sots.maksuta
1.	Metsaistutus	ha	7750	1750
2.	Metsakülv	ha	3250	1750
3.	LUK	ha	1200	500
4.	Kultuuri hooldamine	ha	654	450

5.	Valgustusraie	ha	1149	705
6.	Uuendusraie*	tm	119	42
7.	Harvendusraie*	tm	123	55
8.	Sanitaarraie*	tm	135	55

*UR, HR ja SR on võetud ülestöötatud ja vahelattu kokkuveetud 1 tm hind

Erinevate metsauendusviiside ühikuhindadena on mudelis kasutatud RMKle tehtud allhanke pakkumiste keskmisi komplekshindu ühe hektari metsauenduse rajamiseks. Hind sisaldab maapinna ettevalmistust, uuendusmaterjali ja töötasu. Töötasudena on nii raie kui metsauenduse juures kõikjal arvutustes ja mudelis kasutatud RMK 2002.a. keskmisi töötasusid. Töötasude juures ei ole arvestatud maksuvaba miinimumi, kuna puuduvad igasugused andmed töötajate arvukohta ja seda töömahtudelt prognoosida ei suurendaks oluliselt hinnangute täpsust.

Tulumaksu vähemlaekumine on toodud tabelis 6.

Eksperthinnangud füüsiliste isikute osa kohta majandustehingutes on vahemikus 30 kuni 80 protsenti. Käesolevas töös on füüsiliste isikute osana erametsade majandamisel kasutatud 30%.

Tabel 6 Tulumaksu laekumise muutus 10 tuhande kroonise piirmäära kehtestamisel metsauendamisel ja –hooldamiskulude mahaarvamisel (milj. krooni)

Aasta	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tulumaks	5,9	5,9	6,0	6,1	6,2	6,5	7,0	7,6	7,4
Aasta	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tulumaks	8,6	9,9	11,1	11,5	11,8	12,0	12,0	12,1	12,2
Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Kokku:
Tulumaks	13,0	13,1	13,2	13,3	13,4	13,4	13,5	13,5	266,2

Metsauenduse- ja hoolduskulude 10 tuhande kroonise piirmääraga mahaarvamise võimaldamine füüsilisest isikust metsaomanikele tähendaks tulumaksu laekumiste vähenemist keskmiselt 10,2 milj. krooni aastas.

Raietööd legaalselt pakkujalt

Esimese maksumuudatuse teiseks eesmärgiks oli mõjutada füüsilisest isikust metsaomanikke metsamüügi (kasvav mets ja metsamaterjal) tuludest dokumentaalselt tõendatud raiekulude mahaarvamise võimaldamisega tellima raietööd legaalselt teenusepakkujalt vähendades sellega ümbrikupalkade osakaalu. Mudeli koostamisel kasutatud raietööde mahtude kohta on andmed esitatud tabelis 7.

Tabel 7 Raiemahud erametsamaal 1997 – 2002

Metsamajanduslikud tööd	Ühik	1997	1998	1999	2000	2001	2002**	2001*	Kokku	Keskmine
Uuendusraie	t.tm	1554	1943	2623	2621	3355	3173	7305	15269	2545
Harvendusraie	t.tm	483	729	855	781	828	724	x	4400	733
Sanitaarraie	t.tm	312	336	269	248	345	319	x	1829	305

*Optimaalne raiemaht aastateks 2001-2010 ja 2011-2040

** Metsakaitse- ja metsauenduskeskuse andmed

Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskuse erametsaomanike küsitlus, mis viidi läbi 2001. aasta septembris, näitab, et tööjõu kasutamisenä, et uuendusraiet on ise teinud või selles osalenud 87%, hooldusraiet 95% ja metsauuendustöid ise teinud 96% vastanuist. Samast küsitlusest selgub, et üle poole metsaomanikest (52%) elab oma metsale lähemal kui 5 km, kolmandiku (34%) omanike metsad asuvad 5 – 50 km kaugusel.

Arvestades maapiirkondade kuni 2002. aastani valitsenud tunduvalt kõrgemat tööpuudust võrreldes Eesti keskmisega on selge, et iga metsaomanik on muude stiimulite puudumisel tööandjaks eelkõige iseendale, oma pereliikmeile ja ka oma küla töötutele. Kindlasti ei ole siin tööandja jaoks raha ka ainsaks maksevahendiks. Põllumajandusministeeriumi andmeilmoodustab palk alla poole maaelaniku sissetulekutest. Statistikaamati andmeil varjavad kõige rohkem oma tulusid mitte ettevõtted, vaid kodumajandusega tegelejad – talunikud, kalurid ja mitmesugused teenustepakkujad. Enamik neist maksab endale ise palka.

Ümbrikupalkade osatähtsuse kohta kõiguvad andmed 13 kuni 50 protsendini. Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimisel Eesti Konjunktuuriinstituudi poolt 2003 märtsis tehtud uuring “Varimajandus: osakaal ja mõju Eesti majandusele” näitab, et umbrikupalga saajate osakaal on viimase nelja aastaga (1999 – 2002) vähenenud 19-lt 13-ne protsendini. Riigi maksukaotus läbi umbrikupalkade on 1,2 miljardit krooni. Et inimeste hoiakud umbrikupalga maksmisele muutuvad kiiremini, kui tegelik käitumine on mudelis umbrikupalga osatähtsuse hindamisel kasutatud sama uuringu andmeid ja umbrikupalga osakaalu stabiilselt igal aastal 1,5% võrra vähendatud.

Tabel 8 **Ümbrikupalga osatähtsuse vähenemine protsentides**

Aasta	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Osakaal	13,0	12,8	12,6	12,4	12,2	12,1	11,9	11,7	11,5
Aasta	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Osakaal	11,3	11,2	11,0	10,8	10,7	10,5	10,4	10,2	10,1
Aasta	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Osakaal	9,9	9,8	9,6	9,5	9,3	9,2	9,0	8,9	8,8

Maksusoodustuse kehtestamine raiekulude osas motiveeriks metsaomanikke tellima raietöid legaalselt teenusepakkujalt ja tekiks vajadus legaalseks kuluarvestuseks. Legaalne kuluarvestus vähendaks umbrikupalku. Professionaalide kasutamine tõstaks lisaks raietööde kvaliteeti.

Tabel 9 **Tulumaksu laekumise muutus raiekulude mahaarvamise võimaldamisel (milj. krooni)**

Aasta	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tulumaks	67,8	68,0	68,1	68,3	68,4	68,5	68,7	68,8	52,6
Aasta	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tulumaks	52,7	52,8	52,9	52,9	53,1	53,1	53,2	53,3	53,4

Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Kokku:
Tulumaks	56,8	57,0	57,0	57,1	57,2	57,3	57,4	57,5	1533,9

Raiekulude mahaarvamise võimaldamine füüsilisel isikul tähendaks keskmiselt 60,0 miljoni krooni tulumaksu vähemlaekumist aastas.

Füüsilisest isikust metsaomanikul metsauuendus- ja hoolduskulude ning raiekulude mahaarvamise võimaldamise mõju tulumaksu laekumisele on toodud tabelis 10.

Tabel 10 Tulumaksu laekumise muutus esimese muudatusettepaneku täielikul rakendamisel (milj. krooni)

Aasta	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tulumaks	73,7	73,8	74,1	74,4	74,6	75,0	75,7	76,4	60,0
Aasta	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tulumaks	61,3	62,7	64,0	64,5	64,9	65,1	65,3	65,4	65,6
Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Kokku:
Tulumaks	69,8	70,1	70,2	70,4	70,6	70,7	70,9	70,9	1800,1

Metsauuendus- ja hoolduskulude ning raiekulude mahaarvamise võimaldamine füüsilisel isikul tähendaks keskmiselt 69,2 miljoni krooni tulumaksu vähemlaekumist aastas.

Teine muudatusettepanek

Teine tulumaksuseaduse muudatusettepanek koosneb kahest alternatiivsest ettepanekust ja ettepanekust maksustada tulumaksuga ka omandireformi käigus tagastatud maa esmakordsest võõrandamisest saadud kasu.

1. Tulumaksuseaduse alternatiivsed muudatusettepanekud:

1.1. Tulumaksuga ei ole maksustatav ... tulu maksumaksjale kuulvalt omandireformi käigus tagastatud maalt metsamaterjali või kasvava metsa raieõiguse võõrandamisest maksustamisperioodil kuni 1000 krooni metsamaa hektari kohta.

1.2. Tulumaksuga ei ole maksustatav ... tulu maksumaksjale kuulvalt omandireformi käigus tagastatud maalt metsamaterjali või kasvava metsa raieõiguse võõrandamisest maksustamisperioodil kuni 45000 krooni ulatuses.

2. Tühistada tulumaksuseaduse §15 lg 4 p 5 säte, mis vabastab tulumaksust

omandireformi käigus tagastatud maa esmakordsest võõrandamisest saadud kasu.

Teine muudatusettepanek puudutab omandireformi käigus tagastatud metsamaa omanikke. Käesolevas töös ei ole siia arvatud metsaomanikke, kes on oma metsamaa saanud pärimise teel, kuna meil puuduvad tõesed andmed, kas pärandaja on oma metsamaa saanud omandireformi käigus tagastatuna või ostu-müügi tehingu tulemusena.

Ettepaneku eesmärk on motiveerida füüsilisest isikust metsaomanikke (põlised metsaomanikud):

1. oma metsade järjepidevale majandamisele;
2. pakkuda tulumaksuvaba müügitulu asemele metsa majandamiskulude mahaarvamise võimalust.

Põliste metsaomanike metsade järjepidev majandamine

2002.a. lõpuks oli Maa-ameti andmeil maakatastris registreeritud 824224 hektarit erametsamaad. Keskmise metsaga katastriüksuse metsamaapindala on 6,98 ha. Maa-ametis 2001. aastal metsamaaga tehtud tehingute järgi on metsaomandi keskmiseks suuruseks 13,3 ha. Siit tuletame omanike arvu – 62 tuhat erametsaomanikku.

Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskuse erametsaomanike küsitluse üldandmetes metsaomandi kohta selgub, et pindalaliselt moodustavad tagastamise teel omanikeks saanute metsamaad 62% erametsamaast. Siit võime arvutada põliste metsaomanike valduses oleva metsa pinna – 511000 ha.

Omanike arvust on üle poolte küsitletutest (52%) on nn. põlised metsaomanikud ja saanud metsaomanikeks maade tagastamise käigus. Põliste metsaomanike arvu leiame omanike üldarvust ja saame 32240 põlist metsaomanikku, keda teine muudatusettepanek võiks mõjutada.

Maamessi küsitluse järgi ligi kolmandik (29%) metsaomanikest on tegelnud uuendusraiate ja 74% hooldusraietega. Enamus metsaomanikest (72%) soovib oma metsi majandada. Suurim soov selleks on metsaomanikel (84%), kes on metsamaa ostnud. Soov oma metsi majandada kasvab omandi suurenedes.

Majandamissoovist tegeliku majandamiseni jõudmine on ilmselt pikem protsess.

Eksperthinnangud füüsiliste isikute osa kohta majandustehingutes on vahemikus 30 kuni 80 protsenti. Käesolevas töös on nii füüsiliste isikute kui ka füüsilisest isikust põlismetsaomanike puhul mudelis kasutatud füüsiliste isikute osana majandustehingutes 30%. Põhjendus - aktiivselt ettevõtlusega tegelejad on end kindlasti vormistanud FIE-na ja neid see maksumuudatus nagunii ei puuduta. Tabelis 11 esitatud tulumaksu vähemlaekumise juures on arvestatud ka põliste metsamaade pindala vähenemisega, mida on kajastatud alljärgnevatel tabelitel 12.

Tabel 11 *Tulumaksu laekumise muutus 1000 kr/ha maksuvabastuse kehtestamisel põlistele metsaomanikele (milj. krooni)*

Aasta	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tulumaks	39,9	37,9	36,1	34,4	33,0	31,6	30,4	29,3	28,3
Aasta	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tulumaks	27,3	26,5	25,7	24,9	24,3	23,6	23,1	22,5	22,0
Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Kokku:
Tulumaks	21,6	21,1	20,1	20,4	20,0	19,7	19,4	19,1	682,2

Maksumuudatus tooks endaga kaasa tulumaksude vähemlaekumise keskmiselt 26,2 miljonit krooni aastas.

Tulumaks omandireformi käigus tagastatud maa esmakordselt võõrandamisest

Maksuvaba piirmäära kehtestamine ei lõpeta põliste metsaomanike poolt tehtavaid metsamaa müügitehinguid. Samas läheksid need võrdselt teiste metsaomanikega tulumaksustamisele. Müügisoov suureneb elukoha kauguse suurenedes. Samas ei sõltu müügisoov metsamaa suurusest. Müügist on enam huvitatud pensionärid ja töötud. On selge, et aja möödudes tagastamise teel metsamandi saanute hulk pidevalt väheneb ning pärimise, ostmise või erastamise teel metsaomanikeks saanute hulk suureneb.

Metsakaitse- ja Metsauenduskeskuse erametsaomanike küsitluse andmeil on suurim soov säilitada oma metsamaad neil, kes on selle saanud tagastamise või pärimise teel. Üldse soovis vaid 7% omanikest oma metsamaad müüa. Sama suurusastet näitab ka 2001.aasta tehingute aktiivsus (müüdnud metsamaapindala suhe kogu käibes oleva erametsamaa pindalasse) kõigub 4,21%-st Ida-Virumaal kuni 9,28%-ni Järvamaal. Eesti keskmine on 6,51%.

Põliste metsaomanike metsamaade maht arvatud 2002. aasta erametsade mahust, mis on 824 tuhat hektarit ja korrutatud see tagastamise teel saadud metsamaade osakaaluga 62%, mis on 511 tuhat hektarit. On eeldatud, et suurim soov säilitada oma metsamaad on põlistel metsaomanikel. Seetõttu on mudelis põliste metsaomanike kinnistute müügiptsendina kasutatud keskmisest madalamat so viit protsenti. Müügi mahul muutumist ette ei nähta.

Tabel 12 Tagastamise teel saadud metsamaade vähenemine (tuh.ha)

Aasta	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Pindala	511,0	485,5	462,4	411,5	422,6	405,4	389,7	375,4	326,3
Aasta	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Pindala	350,3	339,2	329,1	319,7	311,1	303,1	295,7	288,8	282,6
Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Vähene mine
Pindala	276,6	271,1	266,0	261,2	256,8	252,6	248,7	245,1	265,9

2001.aastal vahetas omanikku 45030 ha metsamaad. Müüdnud erametsamaa keskmine pindala oli 13,3 ha. Kokku tehti erametsamaaga 3386 tehingut. Maa-ameti kinnisvara hindamise büroo poolt tehtud valimis 15367 hektari metsamaaga tehtud 1147 tehingu keskmiseks maksumuseks kujunes 169451 krooni. Notari tasu on 0,5% tehingu hinnast ja riigilõiv alla 0,5 miljoni krooniste tehingute puhul 1430 krooni. Kokku tuleb 1 ha müügikulu 171 krooni.

Tabel 13 Põliste metsaomanike metsamaa müügilt laekuv tulumaks (milj. krooni)

Aasta	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
-------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Tulumaks	82,9	74,8	67,7	61,4	55,8	50,9	46,5	42,5	39,0
Aasta	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tulumaks	35,8	32,9	30,4	28,0	25,9	24,0	22,2	20,6	19,2
Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Kokku:
Tulumaks	17,8	16,6	15,5	14,4	13,5	12,6	11,8	11,0	873,7

Põliste metsaomanike metsamaa müügitehingutelt laekuva tulumaksu arvutamisel on metsamaa müügituludelt eelnevalt mahaarvatud metsamaa müügikulu. Põliste metsaomanike poolt tehtud maksustatavaks muutuvad metsamaa müügitehingud suurendaksid tulumaksu laekumist algul 83 miljoni krooni võrra aastas, mis 25 aasta jooksul kahaneks müüdava maa pindala vähenemise tõttu 11 miljoniks krooniks aastas. Keskmise enamlaekumine 33,6 miljonit krooni aastas.

Põliste metsaomanike tulumaksuvabastus omandilt

Teise alternatiivina põlistele metsaomanikele pakutud tulumaksuvabastus kuni 45 tuhat krooni omandi kohta metsamaterjali või kasvava metsa raieõiguse võõrandamisel saadud tulust. See võrdsustaks metsaomanikud küll põllumajandustootjatega, kuid tooks endaga kaasa tulumaksude vähemlaekumise vastavalt tabelis 14 toodule. Ka selles ettepanekus on sarnaselt eelnevaga arvestatud põliste metsaomanike osana majandustehingutes 30%.

Tabel 14 Tulumaksu laekumise muutus 45000 kr/ha maksuvabastuse kehtestamisel põlistele metsaomanikele (milj. krooni)

Aasta	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Tulumaks	113,1	107,5	102,4	97,7	93,5	89,7	86,3	83,1	80,2
Aasta	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Tulumaks	77,5	75,1	72,8	70,8	68,9	67,1	65,5	63,9	62,5
Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Kokku:
Tulumaks	61,2	60,0	58,9	57,8	56,8	55,9	55,1	54,3	1937,6

Maksumuudatus tooks endaga kaasa tulumaksude vähemlaekumise keskmiselt 74,5 miljonit krooni aastas.

Samas läheksid ka selle ettepaneku rakendamisel võrdselt teiste metsaomanikega tulumaksustamisele põliste metsaomanike poolt tehtud metsamaa müügitehingud, mis suurendaks tulumaksu laekumist keskmiselt 33,6 miljoni krooni võrra aastas. Tulumaksu arvutamisel on eelnevalt metsamaa müügituludest mahaarvatud metsamaa müügikulu. Põlistemetsaomanike poolt tehtud maksustatavaks muutuvad metsamaa müügitehingud suurendaksid tulumaksu laekumist vastavalt tabelis 13 toodule.

Kindlasti korrastaks maksusoodustuse kehtestamine kuluarvestust ja parandaks maksude laekumist metsamaterjali või kasvava metsa raieõiguse müügituludelt, kuna metsaomanikel puuduks vajadus maksutulude varjamiseks.

Kolmas muudatusettepanek

Tulumaksuseaduse muudatusettepanek: Metsamajandusega tegelev maksumaksja võib maksustamisperioodi ettevõtlustulu ületava metsa uuendamise kulude summa maha arvata kuni 30 järgneva maksustamisperioodi ettevõtlustulust.

Ettepanek on ahvatlev ja põhjendatud arvestades tootmistsükli pikkust metsamajanduses. Samas ei arvesta see ettepanek meie tänast majandus- ja õigusruumi. Kui täna on suursündmuseks, et mõni firma tähistab oma 5-ndat sünnipäeva, siis ei ole 30 aasta tagused kuludokumendid enamasti kontrollitavad ja eriti usaldusväärsetena võetavad.

Samas ütleb 01. jaanuarist 2003.a. jõustunud raamatupidamise seaduse §12 (1) Raamatupidamise algdokumente peab raamatupidamiskohuslane säilitama seitse aastat, alates majandusaasta lõpust, mil algdokumente raamatupidamises kajastati. Siiani kehtib sama daatum ka eraisiku tulu-kulu dokumentide kohta. Arvestades eeltoodut ei peetud ettepaneku rakendamist reaalset kontrollitavaks ja mudelis seda ei kajastatud. Samal seisukohal on ka oma eksperthinnangus TÜ Õigusinstituudi ökonomist Lembit Zernant. Arvamus esitatud lisana 3.

Neljas muudatusettepanek

Maamaksu seaduse muudatusettepanek:

1. Haritavalt maalt ja looduslikult rohumalt ning metsamaalt makstakse maamaksu võrdses suuruses (oleks õigem võrdse maksumääraga);
2. Rajatud metsakultuuriga maalt ei maksta maamaksu esimese 25 aasta jooksul.

Riigimetsa Majandamise Keskuse kuue aasta (1997-2002) keskmisena tehakse metsauuendustöid 87% ulatuses uuendusraiate pindalast. Metsakaitse- ja Metsauuenduskeskuse erametsaomanike küsitluse andmeil on raietöid oma kinnistutel teinud 74% omanikest, samas metsauuendusega on tegelenud vaid 18% vastanuid ja sealgi jäävad mahud erinevail põhjustel minimaalseks. Erametsades jääb

metsauuenduse osakaal uuendusraiate mahust alla 5%. Samas suurusjärgus on erametsades ka noorendike hooldamine e valgustusraie.

Ettepaneku eesmärk on motiveerida metsamanikke:

1. metsastama kasutusest välja langenud põllumaid;
2. uuendama raielangid vastavalt metsaseaduse § 11-le Metsa uuendamise kohustus
 - (1) Metsaomanik on kohustatud uuendama kõik raiesmikud ja suurema kui 0,1 ha pindalaga kaitse- ja tulundusmetsa hukkunud osad kolme aasta jooksul, arvates raiest või hukkumisest.
 - (2) Kui käesoleva paragrahvi lõikes 1 loetletud ala ei ole seitsme aasta jooksul pärast raiet või hukkumist uuenenud, korraldab uuendamise omaniku kulul Keskkonnaministeerium.

Metsamaa maksustamise võrdsustamine

Aastaraamatu Mets 2001 andmeil oli Eestis metsamaad 2251 tuhat hektarit. Maamaksu muudatuste mõju arutamisel on metsamaale lisaks arvestatud ka vaadeldava 25 aastase perioodi jooksul metsastada prognoositavaid põllumajanduslikust kasutusest väljajäänud maid st arvutused on tehtud 2351 tuhande hektari metsamaaga.

Kui põllu- ja rohumaade maamaksu määr on 0,1-2%, siis metsamaal võib see olla kuni 2,5%. Maamaks laekub 100% kohalike omavalitsuste eelarvesse. Rahandusministeeriumi andmeil moodustas maamaks kohalike omavalitsuste eelarves 4%.

Põllumaade ja looduslike rohumaade maksumäär kõigub valdade lõikes 0,6-st kuni 2,0 protsendini ja metsamaal 1,5-st kuni 2,5 protsendini. Keskmist maksumäära eraldi põllumaade ja looduslike rohumaade ning metsamaa kohta on võimatu leida, kuna mitmed vallad diferentseerivad makse hoopis teiste kriteeriumide alusel kui põllumajandusmaa ja metsamaa. Osa valdu on maksumäära juba täna ühtlustanud.

Samas paiknevad riigimetsad üle kogu Eesti enamikes valdades. Seepärast on metsamaa maksumäära arvutamiseks on kasutatud RMK 2002. aasta andmeid. Maamaksu tasuti 664464 hektarilt metsamaalt maksustamishinnaga 2204159685 krooni, mis teeb ühe hektari metsamaa maksustamishinnaks 3317 krooni. Maamaksu tasuti 38244519 krooni, mis teeb keskmiseks riigimetsa maamaksuks 57,56 krooni hektarilt ja maksumääraks 1,73%.

Mudelis ei nähta ette maamaksu määra vähenemist, vaid võetakse riigimetsa keskmine maksumäär 1,73% võrdseks maamaksu määraks nii põllumaade ja looduslike rohumaade kui ka metsamaade osas. Maamaksu määra ühtlustamine annab prognoositavaks metsamaalt laekuvaks maamaksuks 134,9 miljonit krooni.

Põllumaade metsastamine

Maaelu arengukavas aastateks 2004- 2006 on põllumajanduslikust kasutusest väljajäänud põllumajanduseks mittesobivaid metsastamiskõlblikke mittemetsamaid 150 tuhat hektarit. Põllumajandusmaad metsastuvad ajapikku ka looduslikult, kuid liikidega ja moel, mis ei vasta paljude omanike huvidele. Juba täna võime näha era- ja riigimetsa suuri koosseisulisi erinevusi, mis põhiliselt on tingitud ajaloolisest taustast. Riigimetsas, kus metsi on majandatud vastavalt heale metsamajandustavale, on okspuude osakaal 60%. Erametsades, kus arvestatav osa on moodustunud looduslike põllu- ja rohumaade metsastumise tulemusena, domineerivad lehtpuuliigid. Okaspuude osakaal on vaid seal 46%. Tootlike metsade saamiseks on vajalik kultiveerimine.

Metsastamise mahuna on esimeseks kolmeks aastaks on kavandatud kokku 10 tuh.ha. Arvestatud on 80% EL toetuse ja 20% omafinantseeringuga. Metsastamistöid toetatakse alljärgnevalt:

- metsakultuuri rajamine 15000 kr/ha
- ühekordne täiendamine 2000 kr/ha
- metsakultuuri hooldamine 1200 kr/ha

Kui nendele meetmetele lisandub rajatud metsakultuuri 25 aastane maamaksu vabastus ja hiljem põllumaadega võrdne maksumäär, siis loob see eelduse põllumajanduslikust kasutusest väljajäänud maade kiiremaks metsastamiseks kui esialgne kümme tuhat hektarit kolme aastaga. Mudelis on kasutatud prognoositud uuendusmahuna 4 tuhat hektarit aastas.

Maamaksu suuruse muutus tulenevalt põllumajanduslike maadele rajatud metsakultuuri 25 aastasesst maamaksu vabastusest on toodud tabelis 15.

Metsauuenduse maamaksu vabastus

Rajatud metskultuuri 25 aastase maamaksu vabastuse juures on arvestatud metsauuendustöid nii riigi- kui erametsamaal, kaasaarvatud põllumajanduslikust kasutusest väljajäänud maade metsastamine. Riigimetsamaal on metsauuenduse mahuna kasutatud aastate 1997 kuni 2002 keskmist mahtu, mis on 6577 hektarit aastas. Sellest tulenev maamaksu muutus on esitatud tabelis 15.

Eriti oluline on metsauuendustööde motiveerimine erametsamaadel, kus aastakümnetega on suurenenud lehtpuupuistute pindala. See on tingitud nii põllumajanduslikult kasutamata maade metsastumisest kui ka raiesmikele rajatud metsakultuuride ebaõnnestumisest või hoopis rajamata jätmisest. Eramaaadel on metsauuenduse maht arvatud optimaalsest raiemahust aastateks 2001 kuni 2010, mis prognooside kohaselt on 23530 hektarit ja seda on korrutatud koefitsiendiga 0,87 (RMK kuue viimase aasta keskmine metsauuenduse osakaal võrrelduna uuendusraiate pindalaga on 87%). Erametsamaadele rajatud metskultuuride 25 aastase maamaksu vabastus mõju on esitatud tabelis 15.

Tabel 15 **Metskultuuride 25 aastase maamaksu vabastuse mõju maamaksule**
(milj. krooni)

Aasta	Metsakultuurid põllumaj. maale		Metsakultuurid erametsas		Metsakultuurid põllumaj. maadel ja erametsas kokku:		Metsakultuurid riigimetsas		Metsakultuurid kõik kokku:	
	pind tuh.ha	maamaks milj.kr	pind tuh.ha	maamaks milj.kr	pind tuh.ha	maamaks milj.kr	pind tuh.ha	maamaks milj.kr	pind tuh.ha	maamaks milj.kr
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2003	0,0	134,9	0,0	134,9	0,0	134,9	0,0	134,9	0,0	134,9
2004	4,0	134,7	2,0	134,8	6,0	134,6	6,6	134,5	12,6	134,2
2005	8,0	134,5	4,1	134,7	12,1	134,2	13,2	134,2	25,3	133,5
2006	12,0	134,2	6,3	134,5	18,3	133,9	19,8	133,8	38,1	132,7
2007	16,0	134,0	8,8	134,4	24,8	133,5	26,3	133,4	51,1	132,0
2008	20,0	133,8	11,5	134,3	31,5	133,1	32,9	133,0	64,4	131,2
2009	24,0	133,5	14,5	134,1	38,5	132,7	39,5	132,6	78,0	130,4
2010	28,0	133,3	18,6	133,8	46,6	132,2	46,1	132,3	92,7	129,6
2011	32,0	133,1	23,7	133,5	55,7	131,7	52,7	131,9	108,4	128,7
2012	36,0	132,8	29,0	133,2	65,0	131,2	59,2	131,5	124,2	127,8
2013	40,0	132,6	36,4	132,8	76,4	130,5	65,8	131,1	142,2	126,7
2014	44,0	132,4	46,1	132,3	90,1	129,7	72,4	130,8	162,5	125,6
2015	48,0	132,2	58,0	131,6	106,0	128,8	79,0	130,4	185,0	124,3
2016	52,0	131,9	70,7	130,9	122,7	127,9	85,6	130,0	208,3	123,0
2017	56,0	131,7	83,8	130,1	130,8	126,9	92,1	129,6	231,9	121,6
2018	60,0	131,5	97,2	129,3	158,2	125,9	98,7	129,2	255,9	120,2
2019	64,0	131,2	110,7	128,6	174,7	124,9	105,3	128,9	280,0	118,8
2020	68,0	131,0	124,4	127,8	192,4	123,9	111,9	128,5	304,3	117,4
2021	72,0	130,8	138,3	127,0	210,3	122,8	118,5	128,1	328,8	116,0
2022	76,0	130,5	153,3	126,1	229,3	121,7	125,1	127,7	354,4	114,6
2023	80,0	130,3	168,6	125,2	248,6	120,6	131,6	127,4	380,2	113,1
2024	84,0	130,1	183,9	124,4	267,9	119,5	138,2	127,0	406,1	111,6
2025	88,0	129,9	199,5	123,5	287,5	118,4	144,8	126,6	432,3	110,1
2026	92,0	129,6	215,2	122,6	307,2	117,3	151,4	126,2	458,6	108,6
2027	96,0	129,4	230,9	121,7	326,8	116,2	158,0	125,8	484,8	107,1

2028	100, 0	129,2	246, 7	120,8	346, 7	115,0	164, 6	125,5	511, 3	105,6
------	-----------	-------	-----------	-------	-----------	-------	-----------	-------	-----------	-------

Rajatud metsakultuuriga maalt maamaksu mittemaksmine 25 aasta jooksul tähendab kõigi omanike maadele laienedes maamaksu vähemlaekumist kuni 29,3 miljonit aastas, sellest erametsamaalt 19,9 ja riigimetsamaalt 9,4 milj. krooni.

Viies muudatusettepanek

Maamaksuseaduse muudatusettepanek: Kohalik omavalitsus ei või suurendada maksumäära üle 10 protsendi võrreldes eelarveaastal kehtinud maksumääraga.

Ettepaneku eesmärgiks on arvestades tootmistsükli pikkust metsamajanduses:

1. luua metsaomanike jaoks kindlus pikaajaliste plaanide tegemiseks;
2. vähendada kiire kasu huvides ainult raiega tegelevate, võib ka nimetada "ajutiste metsaomanike" hulka;
3. toetada tootlike metsade saamiseks vajalikku investeerimist metsakultiveerimisse.

Mudelis on viienda maksumuudatuse juures kasutatud neljandas muudatusettepanekus juba toodud arvulisi näitajaid. 2001. aastal viidi Eesti Vabariigis läbi maa korraline hindamine. Hindamise aluseks oli maa turuväärtus, mille arvutamise aluseks oli tehtud maa ostu-müügi tehingute maksumus. Põllumaa hind on tasapisi tõusnud. Metsamaa ostu-müügi nõudlus on suurem kui põllumaal. See tähendas ka metsamaa suuremat maksustamishinna muutust. Et vältida maamaksu hüppelist tõusu, langetasid paljud vallad maamaksu maksumäära. See lubab uskuda ka käesoleva muudatusettepaneku rakendatavusse.

Mudelis on põllumaade ja metsamaa maamaksumäär võrdsustatud 1,73% ja sealt alustatud 10%-list maksumäära kasvatamist. Kuigi riik võib määrata iga viie aasta tagant uued maauksuste turuväärtused ja maamaksu hinnatsoonid on käesolevas mudelis eeldatud, et metsamaa maksustamishind ei muutu.

Kümne protsendiline maamaksu maksumäära tõus võrreldes eelneval eelarveaastal kehtinud maksumääraga tõstab maamaksu laekumist 25 jooksul 1,5-lt miljonilt kroonilt kuni 42,4 miljoni krooni võrra aastas. Tabelis 16 on toodud maamaksu laekumiste muutus, kui ei rakendu maamaksu vabastus rajatud metsakultuuriga maalt.

Tabel 16 [Maamaksu laekumise muutumine maksumäära 10%-lise tõusu juures \(milj.kr\)](#)

Aasta	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
-------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Maamaks	134,9	136,4	137,9	139,4	140,9	142,5	144,1	145,6	147,2
Aasta	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Maamaks	148,9	150,5	152,2	153,8	155,5	157,2	159,0	160,7	162,5
Aasta	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Kasv
Maamaks	164,3	166,1	167,9	169,8	171,6	173,5	175,4	177,3	42,4

Eeldades, et realiseerub neljas muudatusettepanek - rajatud metskultuuride 25 aastane maamaksu vabastus ja viies muudatusettepanek, kus maamaksu määra tõusu piirmäär on 10% aastas, on arvatud maamaksu suuruse muudatused ja esitatud alljärgnevas tabelis 17.

Tabel 17 Metskultuuride 25 aastase maamaksu vabastuse ja iga-aastase 10%-lise maamaksu tõusu mõju maamaksule (milj. krooni)

Aasta	Metsakultuurid põllumaj. maale		Metsakultuurid erametsas		Metsakultuurid põllumaj. maadel ja erametsas kokku:		Metsakultuurid riigimetsas		Metsakultuurid kõik kokku:	
	pind tuh.ha	maamaks milj.kr	pind tuh.ha	maamaks milj.kr	pind tuh.ha	maamaks milj.kr	pind tuh.ha	maamaks milj.kr	pind tuh.ha	maamaks milj.kr
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
2003	0,0	134,9	0,0	134,9	0,0	134,9	0,0	134,9	0,0	134,9
2004	4,0	136,2	2,0	136,3	6,0	136,0	6,6	136,0	12,6	135,7
2005	8,0	137,4	4,1	137,7	12,1	137,2	13,2	137,1	25,3	136,4
2006	12,0	138,7	6,3	139,0	18,3	138,3	19,8	138,2	38,1	137,2
2007	16,0	140,0	8,8	140,4	24,8	139,5	26,3	139,4	51,1	137,9
2008	20,0	141,3	11,5	141,8	31,5	140,6	32,9	140,5	64,4	138,6
2009	24,0	142,6	14,5	143,2	38,5	141,7	39,5	141,6	78,0	139,3
2010	28,0	143,9	18,6	144,5	46,6	142,8	46,1	142,8	92,7	139,9
2011	32,0	145,2	23,7	145,8	55,7	143,8	52,7	144,0	108,4	140,5
2012	36,0	146,6	29,0	147,0	65,0	144,8	59,2	145,1	124,2	141,0
2013	40,0	147,9	36,4	148,2	76,4	145,6	65,8	146,3	142,2	141,4
2014	44,0	149,3	46,1	149,2	90,1	146,3	72,4	147,5	162,5	141,6
2015	48,0	151,0	58,0	150,0	106,0	146,9	79,0	148,7	185,0	141,7
2016	52,0	152,1	70,7	150,9	122,7	147,4	85,6	149,9	208,3	141,8
2017	56,0	153,5	83,8	151,6	130,8	147,9	92,1	151,1	231,9	141,7

2018	60,0	154,9	97,2	152,4	158,2	148,3	98,7	152,3	255,9	141,7
2019	64,0	156,3	110,7	153,1	174,7	148,8	105,3	153,5	280,0	141,6
2020	68,0	157,8	124,4	153,9	192,4	149,2	111,9	154,8	304,3	141,5
2021	72,0	159,2	138,3	154,6	210,3	149,6	118,5	156,0	328,8	141,3
2022	76,0	160,7	153,3	155,2	229,3	149,9	125,1	157,2	354,4	141,0
2023	80,0	162,2	168,6	155,9	248,6	150,2	131,6	158,5	380,2	140,8
2024	84,0	163,7	183,9	156,5	267,9	150,4	138,2	160,0	406,1	140,4
2025	88,0	165,2	199,5	157,1	287,5	150,6	144,8	161,0	432,3	140,1
2026	92,0	166,7	215,2	157,6	307,2	150,8	151,4	162,3	458,6	139,7
2027	96,0	168,2	230,9	158,2	326,8	151,0	158,0	163,6	484,8	139,2
2028	100,0	169,8	246,7	158,7	346,7	151,2	164,6	164,9	511,3	138,8

Tabelist näeme, et maamaksu iga-aastane 10%-line tõus katab kõigis vaadeldud variantides ära rajatud metskultuuride 25 aastase maamaksu vabastuse. Edasi on juba seadusandja valik, kas maksuvabastust rakendatakse ainult erametsamaale rajatud metsakultuuride osas või laieneb see ka riigimetsamaale.

Kokkuvõte

Esimene ettepanek

Füüsilisest isikust metsaomanikele metsamaterjali või kasvava metsa raieõiguse võõrandamise tulust dokumentaalselt tõendatud metsauuendus- ja hooldustööde kulude mahaarvamise võimaldamine 10 tuhande kroonise piirmääraga omab kindlasti positiivset mõju:

1. võrdsustab maksustamisel füüsilisest isikust metsaomaniku füüsilisest isikust ettevõtjaga;
2. motiveerib tegelema oma metsade uuendamisega ja kasutama selleks legaalselt tööjõudu;
3. motiveerib pidama kuluarvestust.

Rahaliselt toob see endaga kaasa tulumaksu laekumiste vähenemise 25 aasta jooksul 6 miljonilt kroonilt 13,5 miljoni kroonini.

Raiekulude mahaarvamise võimalus tooks endaga kaasa tulumaksu vähemlaekumise 60 miljonit krooni.

Nii metsauuendus- ja hooldustööde kulude kui ka metsaraie kulude mahaarvamise võimaldamine annab keskmiseks aastaseks tulumaksu vähemlaekumiseks 69,2 miljonit krooni.

Maksude administreerimine on reaalne, sest juba täna on rakendatud vajalikud kontrolli institutsioonid (Keskkonnateenistus, Maksuamet) ja dokumentatsioon: metsateatis, müügidokumentatsioon, tuludeklaratsioon. Nende täitmist tuleks vaid täpsustada.

Teine ettepanek

Ettepanek puudutab vaid metsaomanikke, kes oma maa on saanud omandireformi käigus tagastatuna. Käesolevas projektis on selguse mõttes nimetatud neid füüsilisest isikust erametsaomanikke põlisteks metsaomanikeks. Maksuvaba tulu metsamaterjali või kasvava metsa raieõiguse võõrandamise tulust 1000 krooni metsamaa hektari kohta motiveeriks omanikku hajutama raied pikema perioodi peale. See omakorda parandaks metsauuendamise (uuenemise) tõenäosust. Tulumaksu vähemlaekumine oleks keskmiselt 26,2 miljonit krooni aastas.

Alternatiivettepanek maksuvaba tulu viimine 45 tuhande kroonini omandi kohta tõstaks tulumaksu vähemlaekumist keskmiselt 74,5 miljonit krooni aastas. Maksulaekumisi suurendab keskmiselt 33,6 miljonit krooni aastas ka tagastatud maade esmakordse müügitheingu maksutamine tulumaksuga. Võrreldes eelmise ettepanekuga on maksude administreerimine kindlasti lihtsam, sest ei eelda kulude dokumenteerimist.

Samas aga väheneks teise ettepaneku rakendamisel esimese ettepanekuga haaratud füüsiliste isikute arv põliste metsaomanike võrra so 32240 omanikku, kelle metsaomand kokku moodustab 511 tuh.ha. See tasandab tulumaksu vähemlaekumisi.

Kolmas ettepanek

Ettepanekut lubada kuni 30 aastat edasikantud kulusid tuludest maha arvata ei peetud tänases majandusruumis rakendatavaks. Samas ei saa väita, et metsaomaniku seisukohalt ei oleks selline võimalus ahvatlev.

Neljas ettepanek

Metsamaa maamaksu maksumäära võrdsustamisel haritava maa ja loodusliku rohumaa maksumääraga on ühtseks maksumääraks võetud 1,73%. Lähtutud on RMK keskmisest metsamaa maksumäärast. Mudelis ei nähtud ette maksumäära vähenemist.

Metsauuenduse ja –hooldustööde motiveerimiseks tehtud ettepanekut vabastada rajatud metsakultuuriga maa 25-ks aastaks maamaksust on mudelis käsitletud nii riigimetsamaal, eramaal kui ka põllumajanduslikust kasutusest väljajäänud, kuid metsastamiseks sobivatel maadel. Kõigi omanike maadele laienedes tähendab selle ettepaneku rakendus maamaksu vähemlaekumisi kuni 29,3 miljonit krooni aastas, sellest 19,9 milj.kr erametsamaal ja 9,4 milj.kr riigimetsamaal.

Maksumuudatuse administreerimine ei ole keerukas, kuna maamaksu loetakse üheks paremini laekuvaks maksuks. Keerulisem on kontroll metsauuendustööde reaalse teostamise üle.

Vües ettepanek

Ettepanek kehtestada omavalitsustele piirmäär 10% maamaksu maksumääratõstmiseks aastas tundub olevat igati rakendatav, kui teada, et maamaks moodustab omavalitsuste eelarves vaid 4%. Samas elavdaksid eelnevad maksusoodustused eraomanikke metsi majandama, mitte ainult raiuma. Selle tulemusena laekuv tulumaks kompenseeriks vaid mõõduka maamaksu tõusu.

Vaid kümne protsendilise maksumääratõusu ja neljandas ettepanekus tehtud maksusoodustuste mitterakendamisel aastase maamaksulaekumise kasv on keskmiselt 1,6 miljonit krooni aastas, mis 25 aasta pärast on juba 42,4 miljonit krooni maamaksu enamlaekumist.

Neljanda ettepaneku rakendumisel rajatud metskultuuride 25 aastase maamaksu vabastuse katab kõigis vaadeldud variantides ära maamaksu iga-aastane 10%-line tõus.

Eelnevad ettevõtluse soodustamiseks tehtud maksumuudatused on suurendanud füüsilisest isikust ettevõtjate arvu. Eriti 2001. aastast kehtiv erikonto avamise võimalus, kuhu kantav raha on maksuvaba niikaua, kuni seda kasutatakse oma ettevõtte investeeringuteks. Füüsilistest isikutest metsaomanike tegevuse mõjutamine läbi maksumuudatuste on samuti reaalne. Täna on selleks vajadus ja võimalus, sest seoses Euroopa Liiduga on Eestil aega oma tulumaksusüsteemi korrastada kuni 2008. aasta lõpuni.

Kasutatud kirjanduse loetelu

Aastaraamat METS 2000 Tartu 2000

Aastaraamat METS 2001 Tartu 2002

Eesti metsad 1999 Metsavarude hinnang statistilisel valikmeetodil OÜ Eesti

Metsakorralduskeskus Tallinn 2000

Eesti metsad 2000 Metsavarude hinnang statistilisel valikmeetodil OÜ Eesti

Metsakorralduskeskus Tallinn 2001

Eesti metsad 2001 Metsavarude hinnang statistilisel valikmeetodil OÜ Eesti
Metsakorralduskeskus Tallinn 2002
Eesti metsanduse arengukava aastani 2010 – EV Keskkonnaministeerium märts 2002
Erametsaomanike küsitlus “Metsandusliku nõuande vajadus” – sept/oktoober 2002
Hoiakute uuring – Eesti Metsatööstusliit aprill/mai 2003
Järelvalveasutused tõhustavad koostööd ümbrikupalkade vastu – Äripäev – November
2001
Keskkond arvudes 2001 Statistikaamet Tallinn 2002
Kohalike omavalitsuste 2001. aasta eelarvete tulude ja kulude analüüs –
Rahandusministeerium Tallinn 2002
Maaelu Arengu Kava 2004 - 2006
L. Maamets Eesti metsad XX sajandi lõpul” Akadeemilise Metsaseltsi Toimetised” nr
XI Tartu 2000
L. Maamets Metsaomand. Tehingud metsamaaga – käsikiri aastaraamatule METS
2002
Maatulundusmaa hind jääb sõltuma seadustest ja toetustest – Äripäev 30.06.2003
Metsandus – Eesti Põllumajandusministeerium 04.11.2002
Metsandust puudutava maksusüsteemi analüüs ja korrastamine – IMG Konsultant AS
uurimisprojekt Tallinn 2000
Optimaalne raiemaht aastateks 2001 – 2010 ja 2011-2040
Priske ja kättesaamatu rahaümbrik Eesti Ekspress 1998-18
Põllu- ja metsamaa tehingud – Maa-ameti kinnisvara hindamise büroo 2001. a analüüs
Põllumajandus ja maaelu areng. Ülevaade 2002/2003 – Eesti
Põllumajandusministeeriumi aastaraamat 2003
Tulumaksuseaduse sõnastus tekitab vaidlusi – Äripäev 19.06.2003
Varimajandus: osakaal ja mõju Eesti majandusele – Eesti Konjunktuuriinstituut märts
2003

Lisad

Diagramm	1 lehel
Valemid	9 lehel
Arvamus	4 lehel